

Συνθήκες Εργασίας στην Ελλάδα σε σύγκριση με το επίπεδο της ΕΕ με ιδιαίτερη μνεία στο γηράσκον εργατικό δυναμικό

Greet Vermeulen, Διευθυντής Έρευνας

Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη Βελτίωση των Συνθηκών Διαβίωσης και Εργασίας

Ευρωπαϊκή Έρευνα για τις Συνθήκες Εργασίας στην Ευρώπη

- Διεξάγεται από το Ευρωπαϊκό Ίδρυμα κάθε πέντε χρόνια, από το 1991, (η παρούσα αποτελεί το 4^ο κύμα).
- Καλύπτει πολλές διαφορετικές πτυχές των συνθηκών εργασίας και απασχόλησης των ευρωπαίων εργαζομένων (πάνω από 100 ερωτήσεις)
- Αφενός, επιτρέπει την παρακολούθηση των τάσεων στις συνθήκες εργασίας στην ΕΕ τα τελευταία 15 χρόνια. Αφετέρου, καλύπτει όλες τις ευρωπαϊκές χώρες, με έναν τελείως ομοιογενή τρόπο (επιτρέποντας λεπτομερείς συγκρίσεις).
- 4η ευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας στην Ευρώπη: πάνω από 30.000 εργαζόμενοι συμμετείχαν σε συνεντεύξεις σε 31 ευρωπαϊκές χώρες (ΕΕ των 25 + Βουλγαρία + Ρουμανία + Τουρκία + Κροατία + Ελβετία + Νορβηγία). Το δείγμα είναι αντιπροσωπευτικό του εργαζόμενου πληθυσμού της ΕΕ (υπάλληλοι + αυτοαπασχολούμενοι), σύμφωνα με τον ορισμό της ΕΕΔ της Eurostat. Οι εργασίες πεδίου πραγματοποιήθηκαν το φθινόπωρο του 2005.

Γενικό πλαίσιο: ποσοστά απασχόλησης

- Το ποσοστό απασχόλησης για τους Έλληνες είναι παρόμοιο με αυτό των 27 της ΕΕ (ή ελαφρώς υψηλότερο), ωστόσο, το ποσοστό απασχόλησης για τις Ελληνίδες είναι χαμηλότερο.
- Αυτό ισχύει για τις γυναίκες κάθε ηλικίας

Ηλικία (έτη)	Συνολικό ποσοστό απασχόλησης (%)		Ποσοστό απασχόλησης, άνδρες (%)		Ποσοστό απασχόλησης, γυναίκες (%)	
	ΕΕ των 27	Ελλάδα	ΕΕ των 27	Ελλάδα	ΕΕ των 27	Ελλάδα
Άνω των 15	53,3	49	61,1	61,5	46	37,1
Άνω των 25	56,1	52,6	65	66,4	48	39,7
Άνω των 50	31,6	27,8	39,5	39,4	24,9	17,8
Άνω των 65	4,6	4,3	6,9	7	3	2,2

ΕΕΔ 2007 (Απόσπασμα από τη βάση δεδομένων της ΕΕΔ στο διαδίκτυο 13.8.2008)

Γενικό πλαίσιο: μερική και προσωρινή απασχόληση (% της συνολικής απασχόλησης)

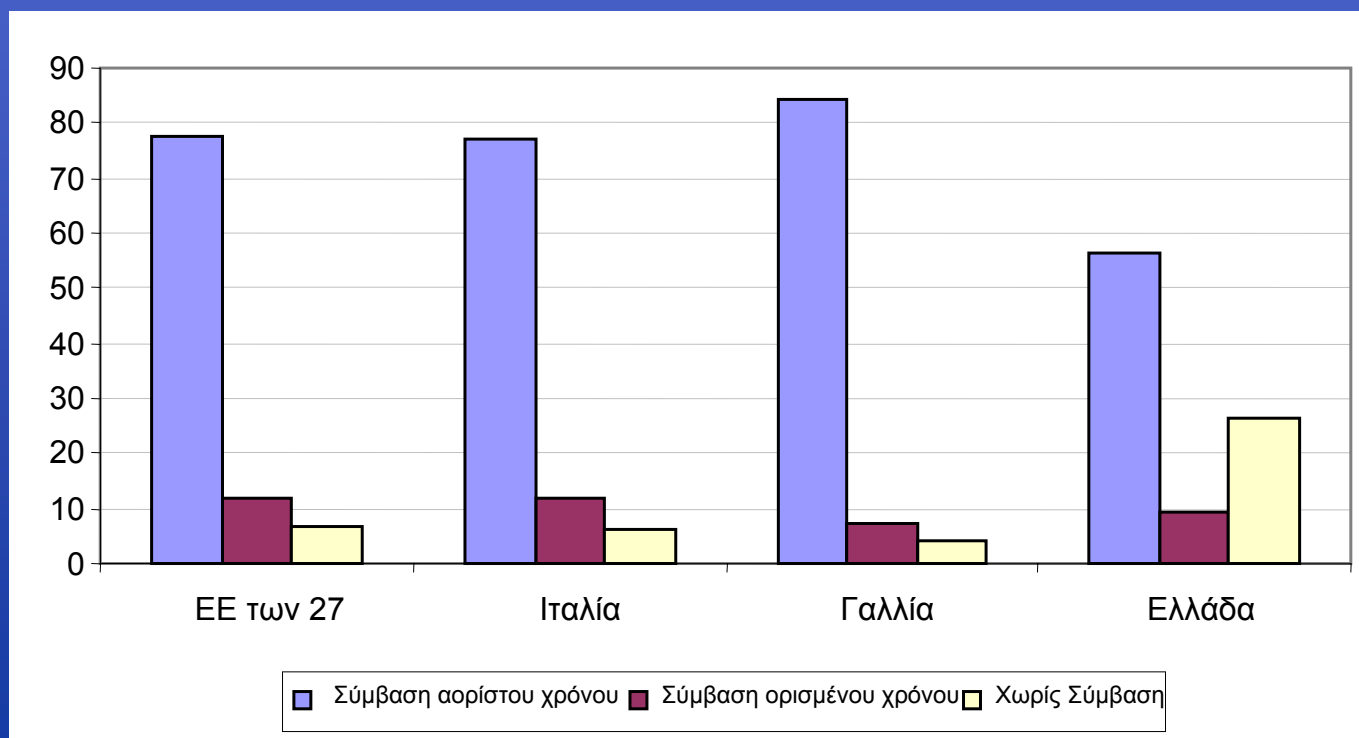
- Το ποσοστό της μερικής απασχόλησης στην Ελλάδα είναι χαμηλότερο σε σχέση με την ΕΕ των 27
- Είναι σχεδόν ανύπαρκτη για τους άνδρες, εκτός από την ηλικιακή ομάδα άνω των 65 (σταδιακή συνταξιοδότηση)
- Περίπου 10 % των Ελληνίδων δουλεύουν με μερική απασχόληση (έναντι 30 % στην ΕΕ των 27)
- Το ποσοστό της προσωρινής απασχόλησης είναι ελαφρώς χαμηλότερο στην Ελλάδα σε σχέση με την ΕΕ των 27

Ηλικία (έτη)	Μερική απασχόληση, άνδρες (%)		Μερική απασχόληση, γυναίκες (%)		Προσωρινή απασχόληση άνδρες (%)		Προσωρινή απασχόληση, γυναίκες (%)	
	ΕΕ των 27	Ελλάδα	ΕΕ των 27	Ελλάδα	ΕΕ των 27	Ελλάδα	ΕΕ των 27	Ελλάδα
Άνω των 15	7,7	2,7	31,2	10,1	13,9	9,3	15,2	13,1
Άνω των 25	6,5	2,4	30,9	9,7	10,3	8,1	11,9	11,8
Άνω των 50	11	3,3	35,5	11,6	6,7	5,4	7,5	7,5
Άνω των 65	46,8	15,4	60,9	23,9	17,8	:	16,4	:

ΕΕΔ 2007 (Απόσπασμα από τη βάση δεδομένων της ΕΕΔ στο διαδίκτυο 13.8.2008)

Γενικό πλαίσιο: Συμβάσεις απασχόλησης (%)

1 Ωράριο

- Σε όλη την Ευρώπη, οι ώρες εργασίας μειώνονται τα τελευταία 15 χρόνια. Ωστόσο, η Ελλάδα συνεχίζει να έχει πολύ μεγαλύτερο μέσο όρο εβδομαδιαίων ωρών εργασίας σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ.
- Στην Ελλάδα πάνω από το 10% των εργαζομένων έχουν παραπάνω από μία θέση εργασίας, ποσοστό πολύ υψηλότερο από τον μέσο όρο της ΕΕ των 27.
- Πάνω από το ένα τέταρτο των εργαζομένων στην Ελλάδα κάνουν υπερωριακή εργασία περισσότερες από 5 φορές το μήνα.

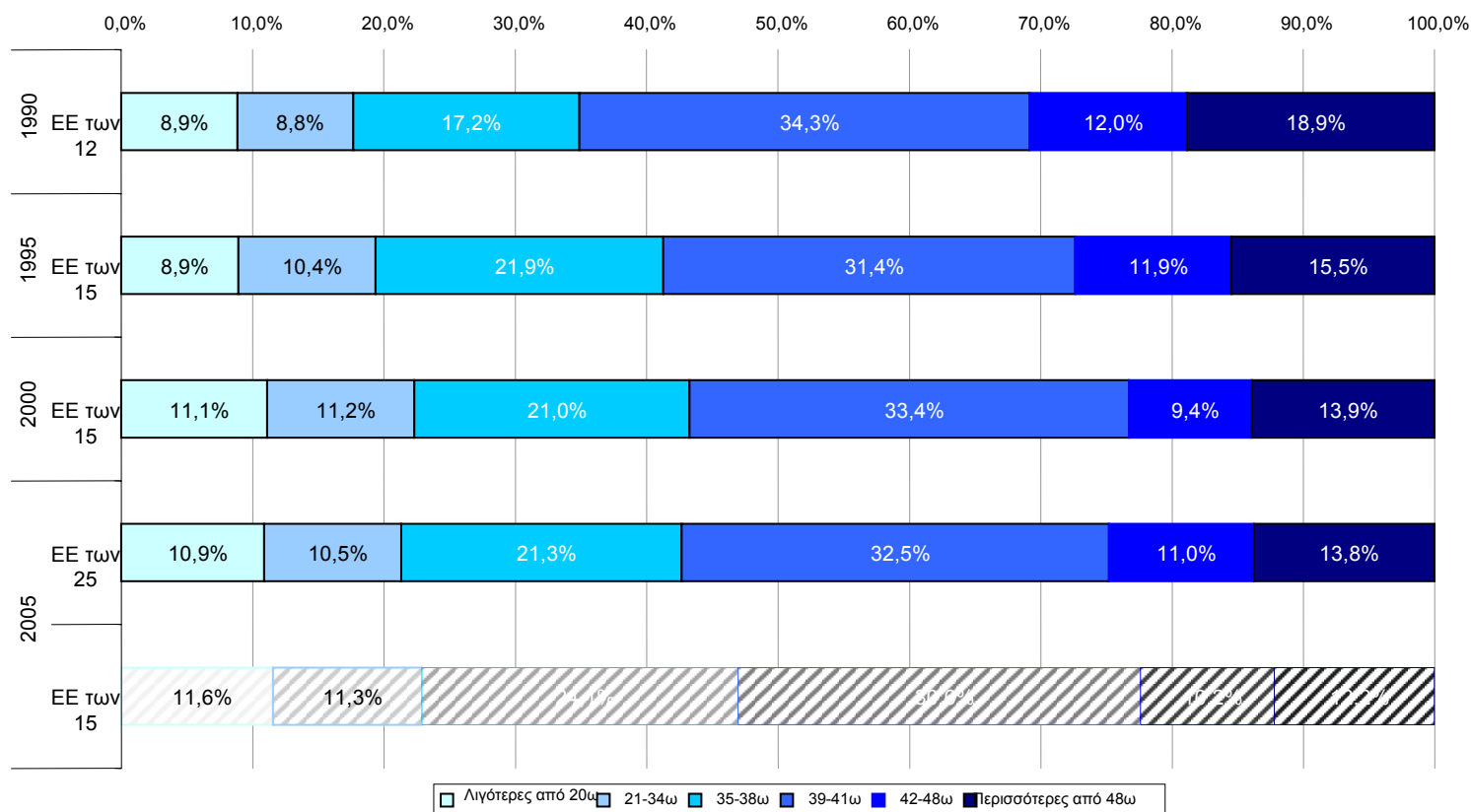

Χρόνος εργασίας	ΕΕ των 27	ΕΕ των 25	IT	FR	EL
Μέσος όρος συνήθων εβδομαδιαίων ωρών εργασίας	38,6	37,4	38,4	35,5	45,4
% με παραπάνω από μία θέση εργασίας	6,2	5,9	6,1	3,0	10,1
Καθημερινός χρόνος μετακίνησης (συν επιστροφή, σε λεπτά)	41,6	40,9	34,7	37,1	40,1
% καθορισμένες ώρες έναρξης και λήξης εργασίας	60,7	60,8	51,5	61,5	64,7
Ημέρες υπερωριών (Πάνω από 10 ώρες συνολικά την ημέρα, περισσότερες από 5 φορές το μήνα)	16,9	15,1	15,4	13,8	25,9

Ο μέσος όρος των ωρών εργασίας μειώνεται

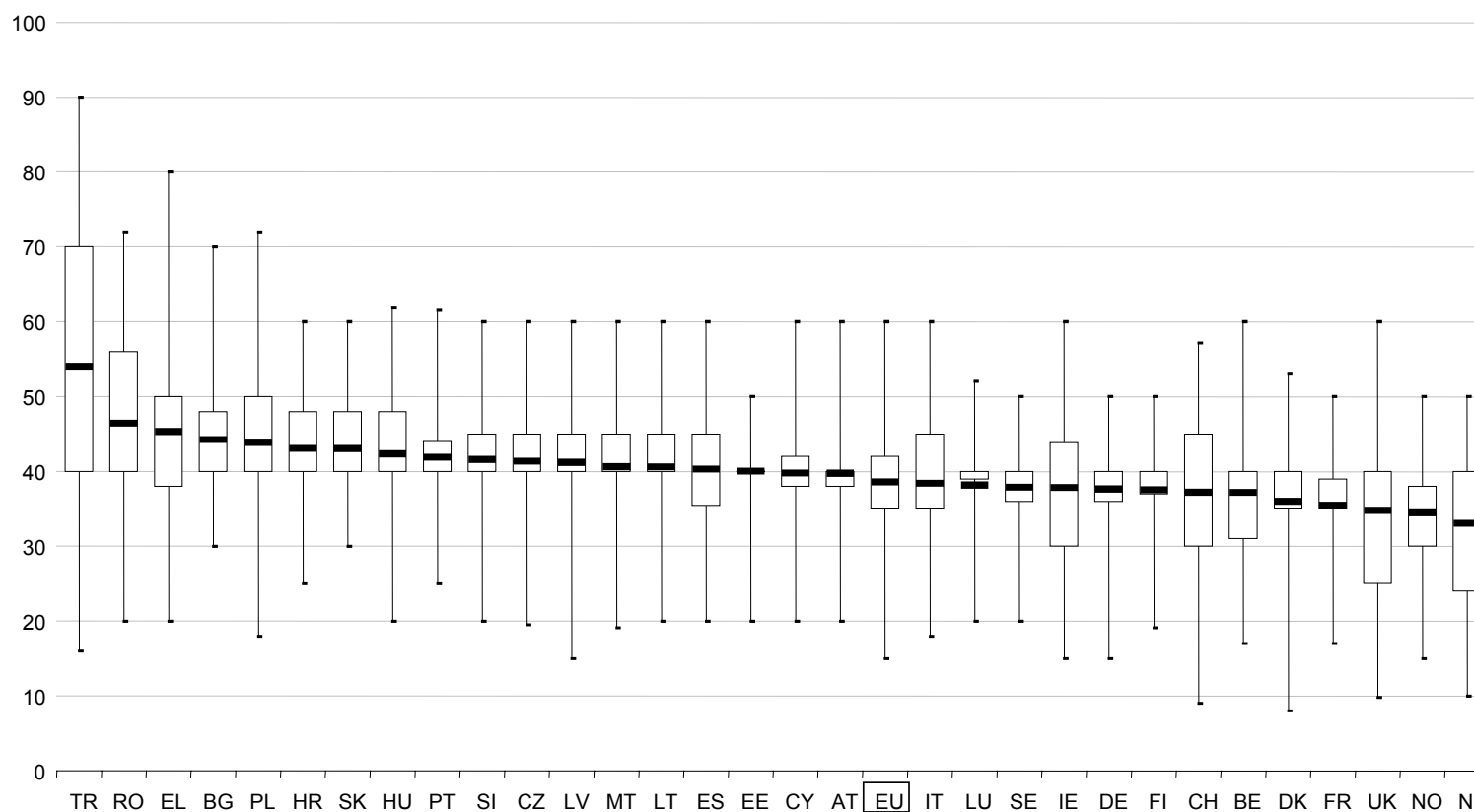
Ώρες εργασίας, 1990-2005

Ωστόσο υπάρχουν σημαντικές διαφορές μεταξύ χωρών

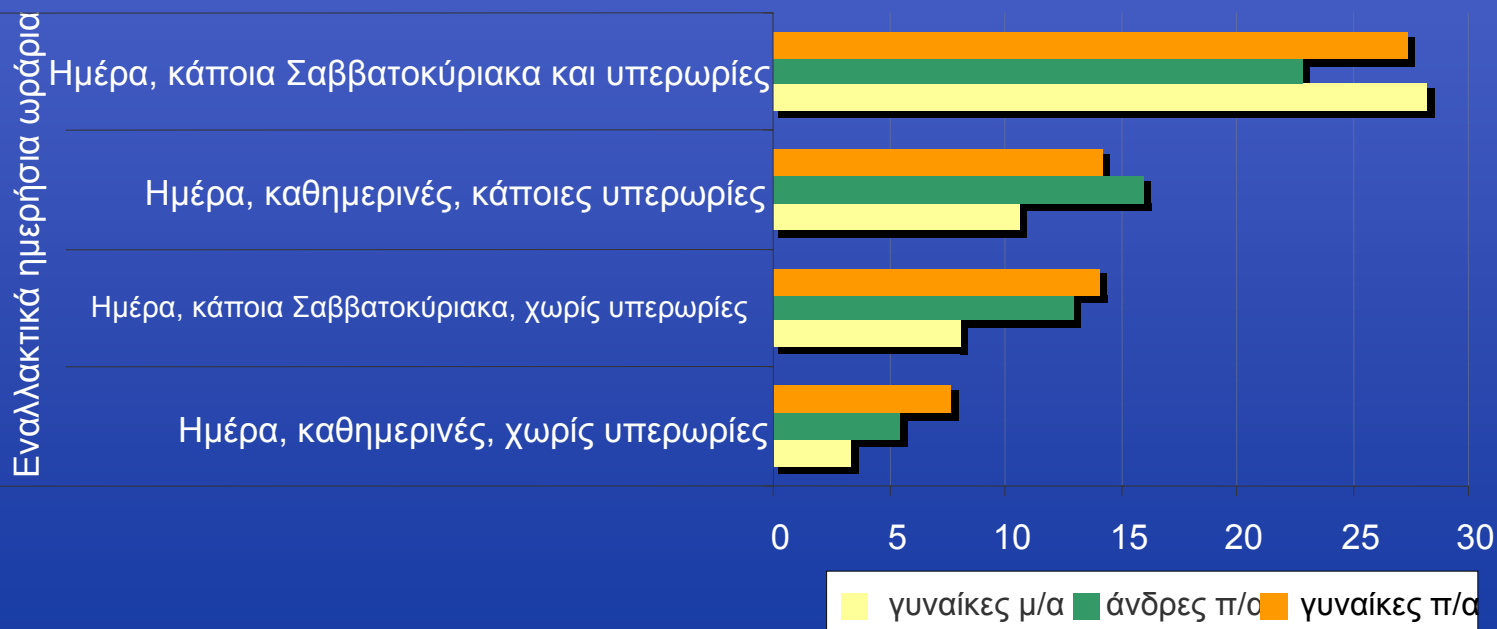
Μέσος όρος εβδομαδιαίων ωρών εργασίας σε διάφορες Ευρωπαϊκές χώρες

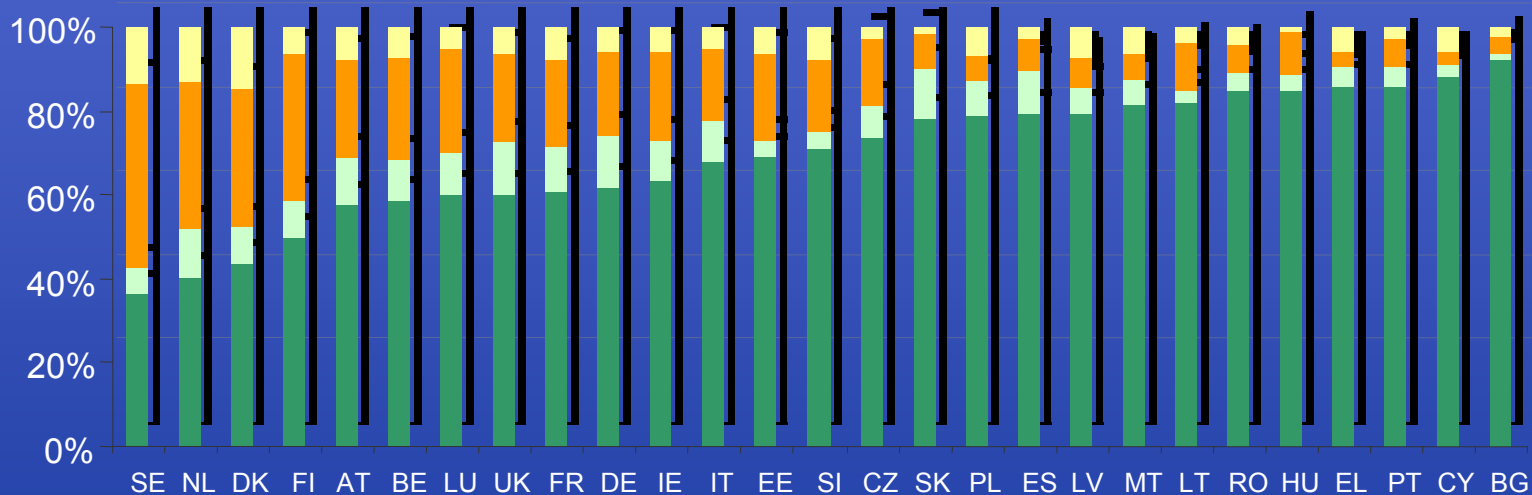
Τα σταθερά ωράρια εργασίας προτιμούνται

Διαφορετικά ωράρια και δυσaréσκεια με την εξισορρόπηση επαγγελματικής και προσωπικής ζωής (%)
(πλήρης απασχόληση ανδρών / μερική και πλήρης απασχόληση γυναικών)

Ευελιξία στο ωράριο εργασίας ανά χώρα

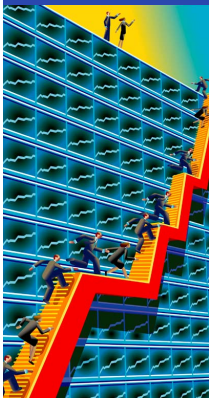
- Οι ώρες εργασίας σας ορίζονται αποκλειστικά από εσάς
- Μπορείτε να προσαρμόσετε τις ώρες εργασίας σας, μέσα σε συγκεκριμένα περιθώρια
- Μπορείτε να επιλέξετε ανάμεσα σε διάφορα προκαθορισμένα ωράρια
- Καθορίζονται από την εταιρεία, χωρίς δυνατότητα αλλαγών

Πηγή: Τέταρτη ευρωπαϊκή έρευνα για τις συνθήκες εργασίας στην Ευρώπη

2 Ένταση της εργασίας / οργάνωση εργασίας

- Από το 1990 υπάρχει μια τάση προς την εντατικοποίηση της εργασίας στην Ευρώπη. Στην Ελλάδα, η εργασία σε πολύ εντατικούς ρυθμούς και με αυστηρές προθεσμίες είναι πολύ πιο συνήθης σε σχέση με την Ευρώπη κατά μέσο όρο.
- Ο ρυθμός εργασίας τείνει να προσδιορίζεται περισσότερο ιεραρχικά στην Ελλάδα σε σχέση με τα άλλα κράτη μέλη.
- 60 % των Ελλήνων εργαζομένων λαμβάνουν βοήθεια από τους συναδέλφους και 45% από τους προϊσταμένους, αν το ζητήσουν. Αυτά τα ποσοστά υπολείπονται ελαφρώς του μέσου όρου της ΕΕ των 27, αλλά στην Ιταλία και τη Γαλλία είναι ακόμη λιγότερο συνηθισμένο.

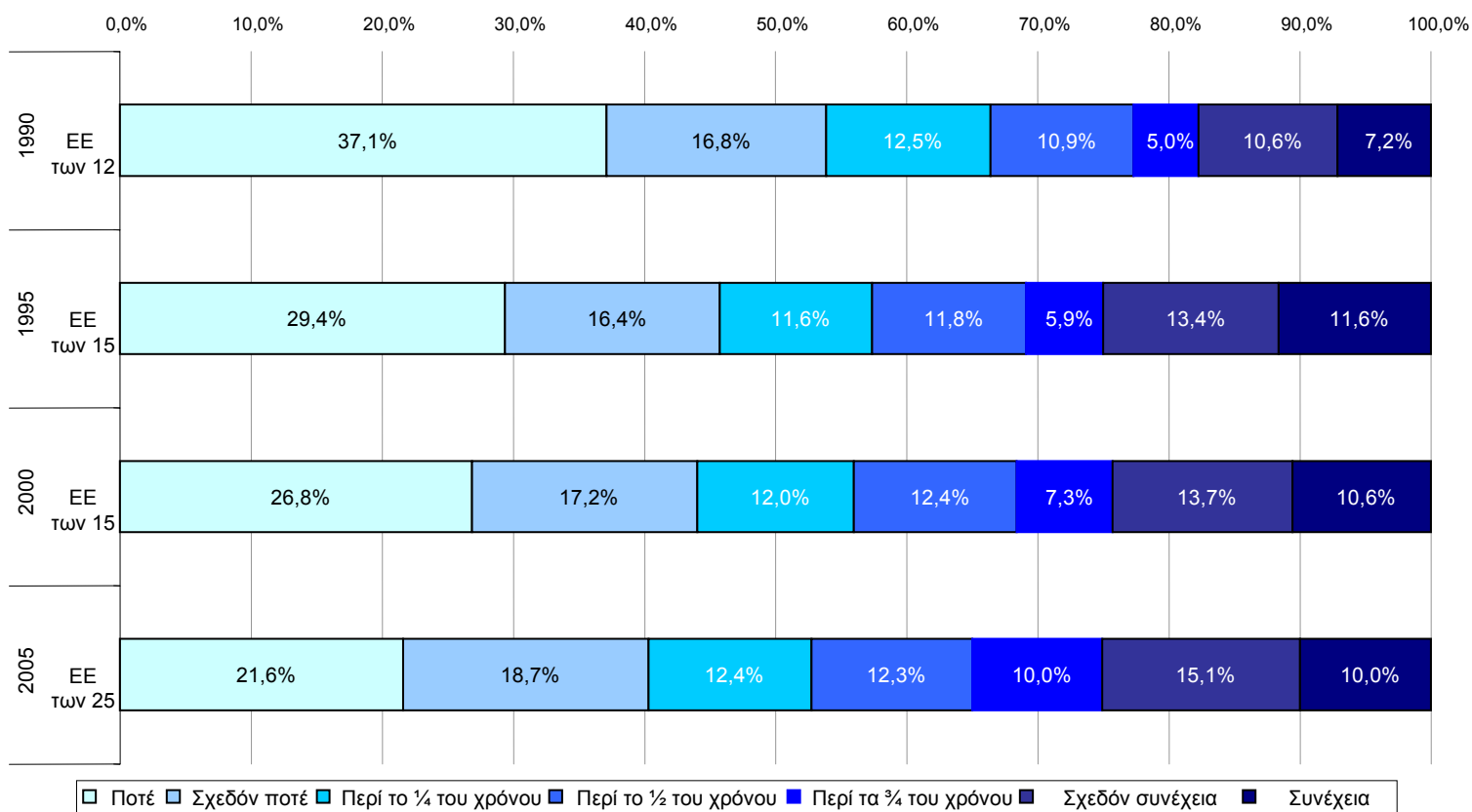

Ένταση εργασίας και οργάνωση εργασίας	ΕΕ των 27	ΕΕ των 15	IT	FR	EL
% εργασία σε πολύ εντατικούς ρυθμούς	59,6	61,1	66,6	49,7	73,3
% εργασία με αυστηρές προθεσμίες	61,8	62,4	59,2	54,3	68,4
% με αρκετό χρόνο για την ολοκλήρωση της εργασίας	69,6	68,7	76,1	72,6	67,9
% ρυθμός εργασίας που εξαρτάται από το αφεντικό	35,7	34,0	25,1	35,5	42,4
% μπορεί να λάβει βοήθεια από τους συναδέλφους αν το ζητήσει	67,6	65,5	50,7	50,8	61,0
% μπορεί να λάβει βοήθεια από τους προϊσταμένους / αφεντικό αν το ζητήσει	56,1	54,5	33,6	36,7	46,2

Παντού στην Ευρώπη, ξεκάθαρη αύξηση στην ένταση της εργασίας

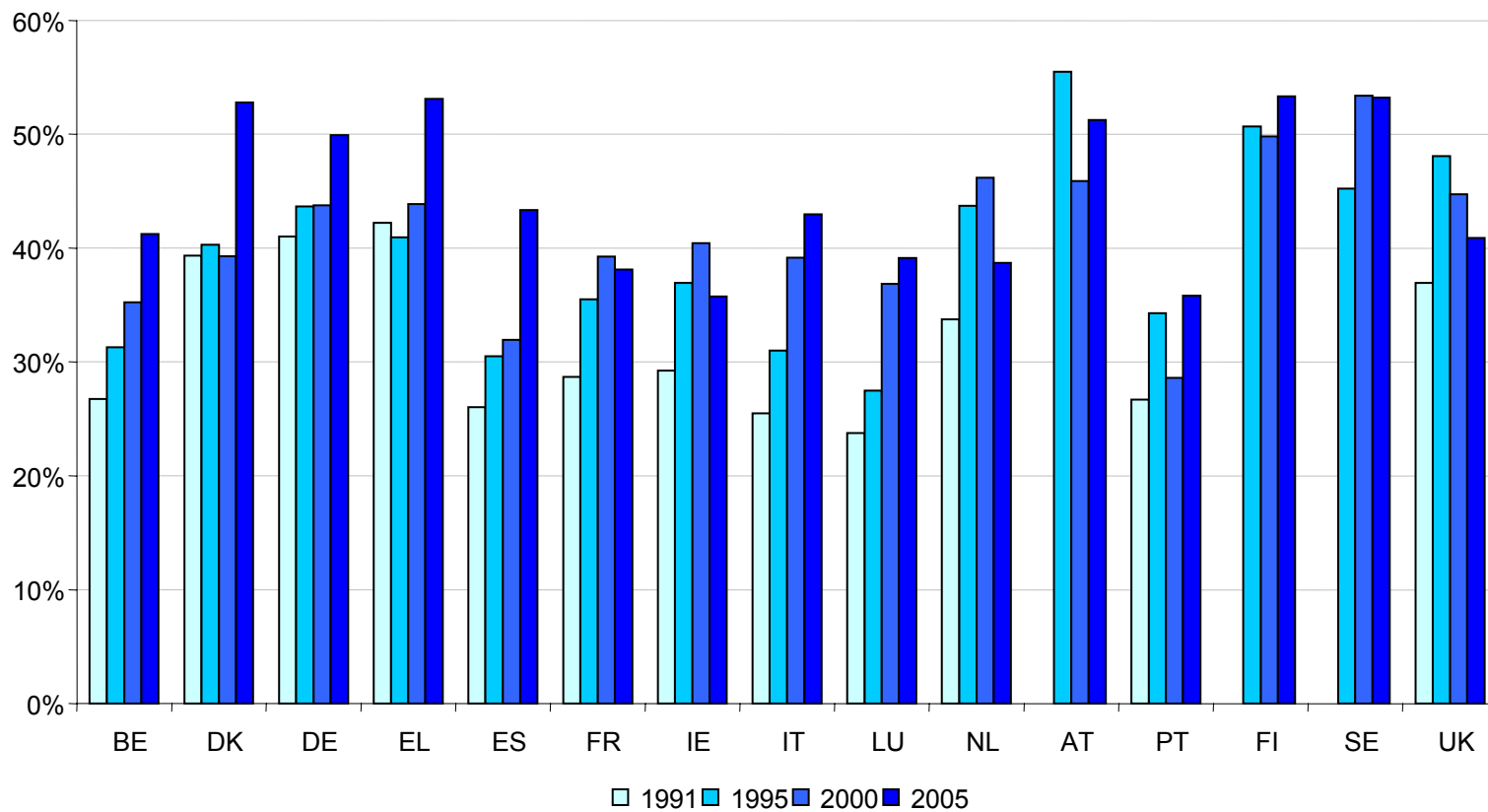
Η εργασία σας περιλαμβάνει πολύ εντατικούς ρυθμούς;

Επιβεβαίωση εξετάζοντας χώρα προς χώρα

Η εξέλιξη της εντατικής εργασίας 1991-2005

3 Οργάνωση εργασίας

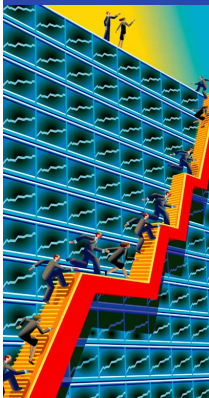
- Τα επίπεδα αυτονομίας ή ελέγχου στον τρόπο εργασίας έχουν μειωθεί ελαφρώς από το 1995. Ωστόσο, σχεδόν το 60 % των Ελλήνων εργαζομένων, επηρεάζει την οργάνωση των εργασιών και πάνω από το 70% μπορεί να αποφασίσει για τον ρυθμό της εργασίας του.
- Τα ποσοστά χρήσης ηλεκτρονικού ταχυδρομείου/διαδικτύου και υπολογιστή είναι χαμηλότερα στην Ελλάδα. Λιγότεροι από ένας στους τρεις εργαζόμενοι στην Ελλάδα αναφέρουν χρήση υπολογιστή τουλάχιστον $\frac{1}{4}$ του χρόνου.

Οργάνωση εργασίας	ΕΕ των 27	ΕΕ των 15	IT	FR	EL
% μπορούν να διαλέξουν / αλλάξουν την οργάνωση των εργασιών	63,4	64,0	60,4	72,0	58,7
% μπορούν να διαλέξουν / αλλάξουν το ρυθμό εργασίας	69,2	68,9	78,8	70,1	73,7
% εργάζονται με υπολογιστές (1/4 του χρόνου ή παραπάνω)	45,5	49,8	41,7	53,3	29,3
% χρησιμοποιούν διαδίκτυο / ηλεκτρονικό ταχυδρομείο για την εργασία (1/4 του χρόνου ή παραπάνω)	36,0	39,5	35,5	42,0	22,0

4 Πρόσβαση στην κατάρτιση

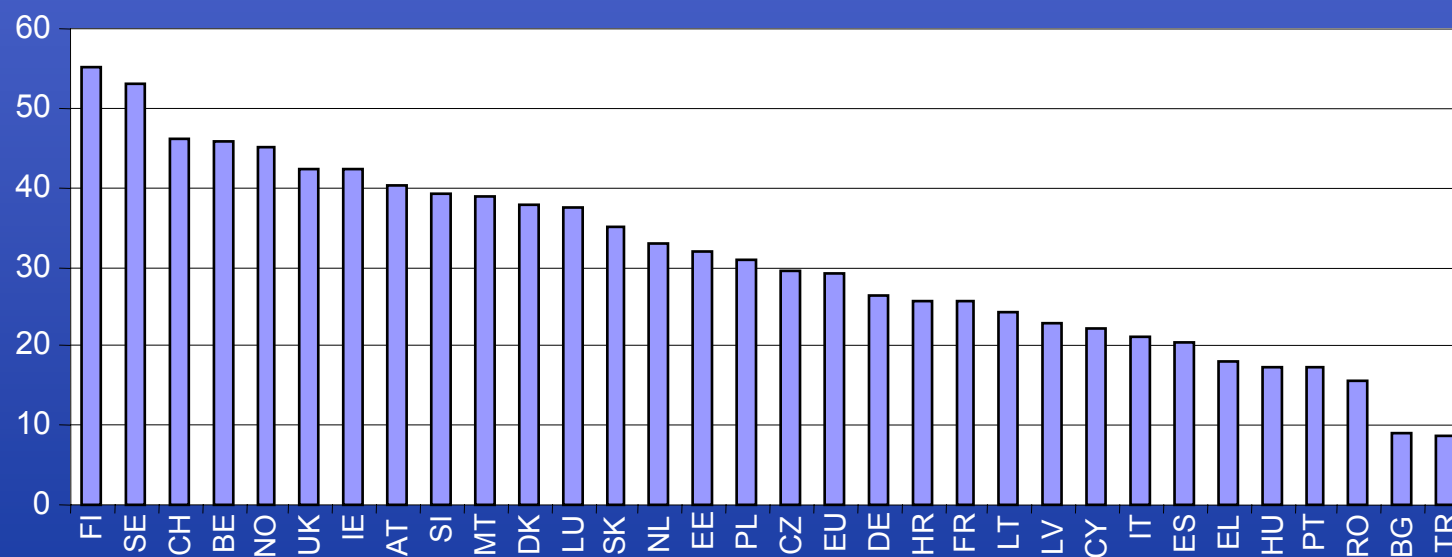
- Η κατάρτιση αποτελεί σημαντικό θέμα σε όλες τις χώρες, με μόνο έναν στους 4 εργαζόμενους να έχουν καταρτιστεί με έξοδα του εργοδότη. Μόνο 13% των Ελλήνων εργαζομένων έχουν συμμετάσχει σε κατάρτιση παρεχόμενη από τον εργοδότη τους.

Εκμάθηση κατά τη διάρκεια της εργασίας και κατάρτιση	EU27	EU15	IT	FR	EL
% η θέση εργασίας συμπεριλαμβάνει την εκμάθηση νέων πραγμάτων	69,1	70,2	71,9	72,3	61,9
% δυνατότητα εφαρμογής δικών τους ιδεών στην εργασία	58,4	59,1	58,4	64,5	56,8
% σχέση θέσης εργασίας – δεξιοτήτων: χρειάζονται περισσότερη κατάρτιση	13,1	13,0	14,3	10,5	14,1
% σχέση θέσης εργασίας – δεξιοτήτων: ανταποκρίνονται καλά	52,3	52,2	57,9	44,0	46,5
% σχέση θέσης εργασίας – δεξιοτήτων: θα μπορούσαν να ανταποκριθούν σε πιο απαιτητικά καθήκοντα	34,6	34,8	27,8	45,6	39,5
% έχουν λάβει κατάρτιση με πληρωμένα έξοδα μέσα στους προηγούμενους 12 μήνες	26,1	27,3	16,9	24,4	13,1

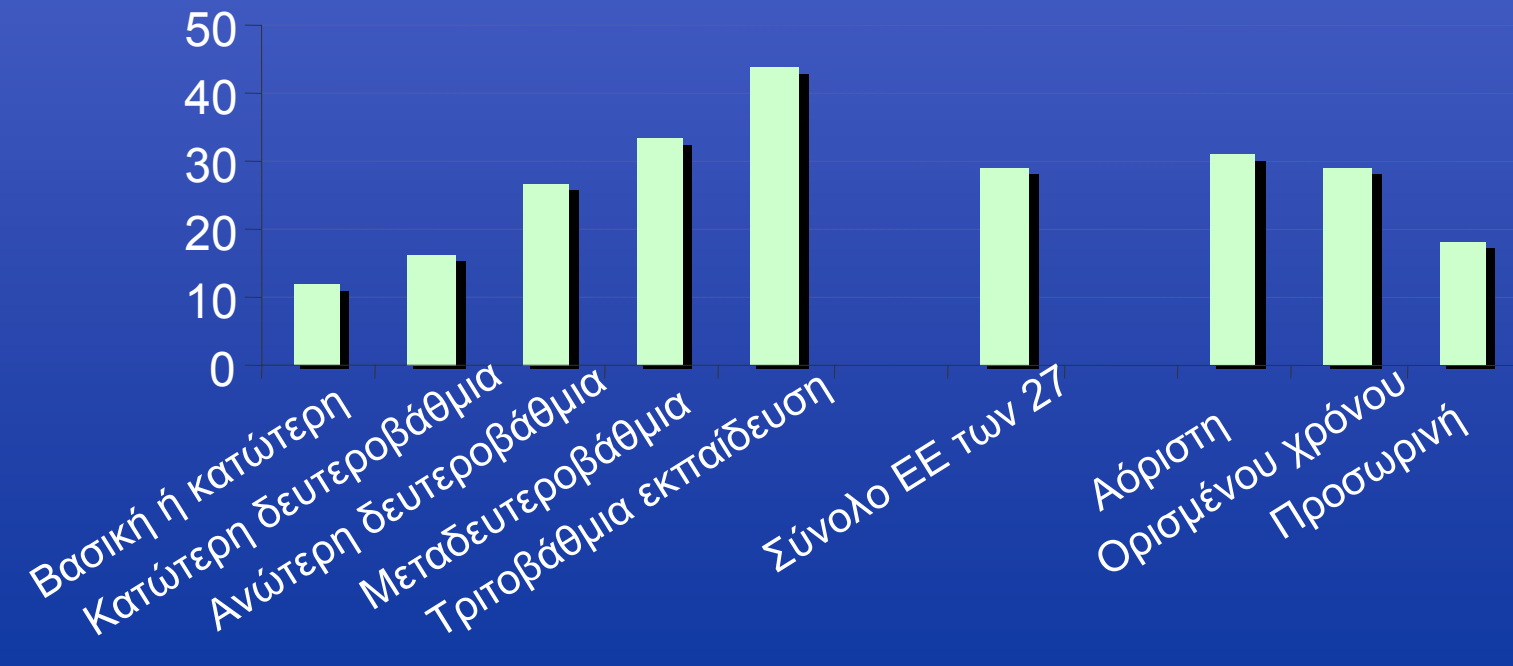
Πρόσβαση σε κατάρτιση πληρωμένη από τον εργοδότη μέσα στους προηγούμενους 12 μήνες

Κατάρτιση πληρωμένη από τον εργοδότη ή από εσάς τον ίδιο σε περίπτωση αυτοαπασχόλησης

Έχετε λάβει: Κατάρτιση πληρωμένη ή παρεχόμενη από τον εργοδότη σας, ή από εσάς τον ίδιο σε περίπτωση αυτοαπασχόλησης;

5 Αποτελέσματα

- Η εργασία επηρεάζει την υγεία πολύ περισσότερων Ελλήνων εργαζομένων σε σχέση με τους συναδέλφους τους στην ΕΕ. Περίπου οι μισοί αναφέρουν εργασιακό άγχος ή οσφυαλγίες.
- Παρόλα αυτά, τα επίπεδα απουσίας από την εργασία για λόγους υγείας, είναι σημαντικά χαμηλότερα στην Ελλάδα σε σχέση με τον μέσο όρο της ΕΕ.

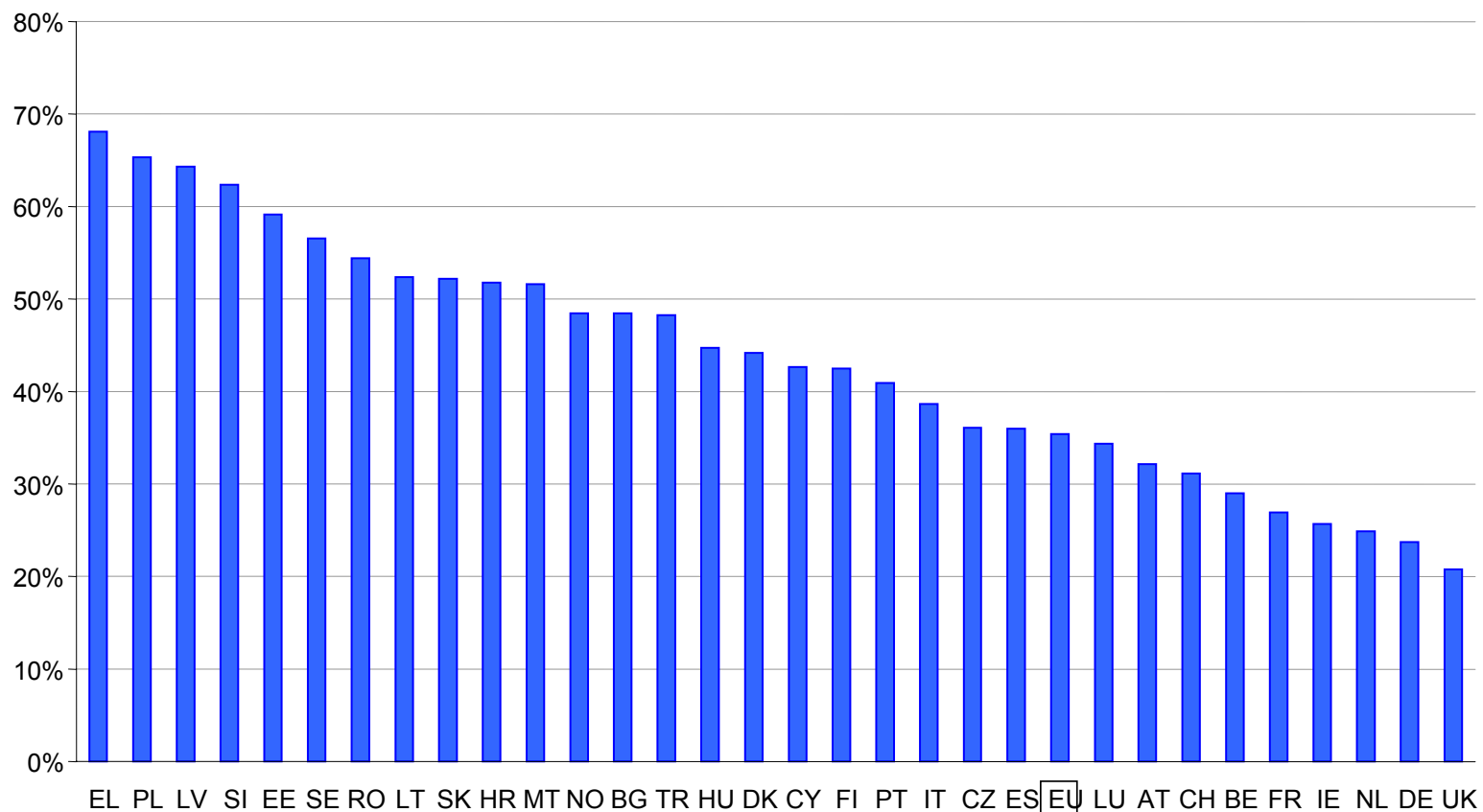

Επιπτώσεις στην υγεία	ΕΕ των 27	ΕΕ των 15	IT	FR	EL
% επιπτώσεις στην υγεία λόγω εργασίας	35,4	30,6	38,6	26,9	68,1
Οσφυαλγία (% όσων δήλωσαν ότι η εργασία επηρεάζει την υγεία τους)	24,7	21,1	24,3	21,6	47,0
Άγχος (% όσων δήλωσαν ότι η εργασία επηρεάζει την υγεία τους)	22,3	20,2	27,1	18,3	55,3
Μέσος όρος ημερών απουσίας για λόγους υγείας στο περασμένο έτος	4,6	4,5	3,8	5,5	2,8

Μεγάλες διακυμάνσεις στην αντίληψη του αντίκτυπου της εργασίας στην υγεία

% θεωρούν ότι η εργασία τους επηρεάζει την υγεία τους

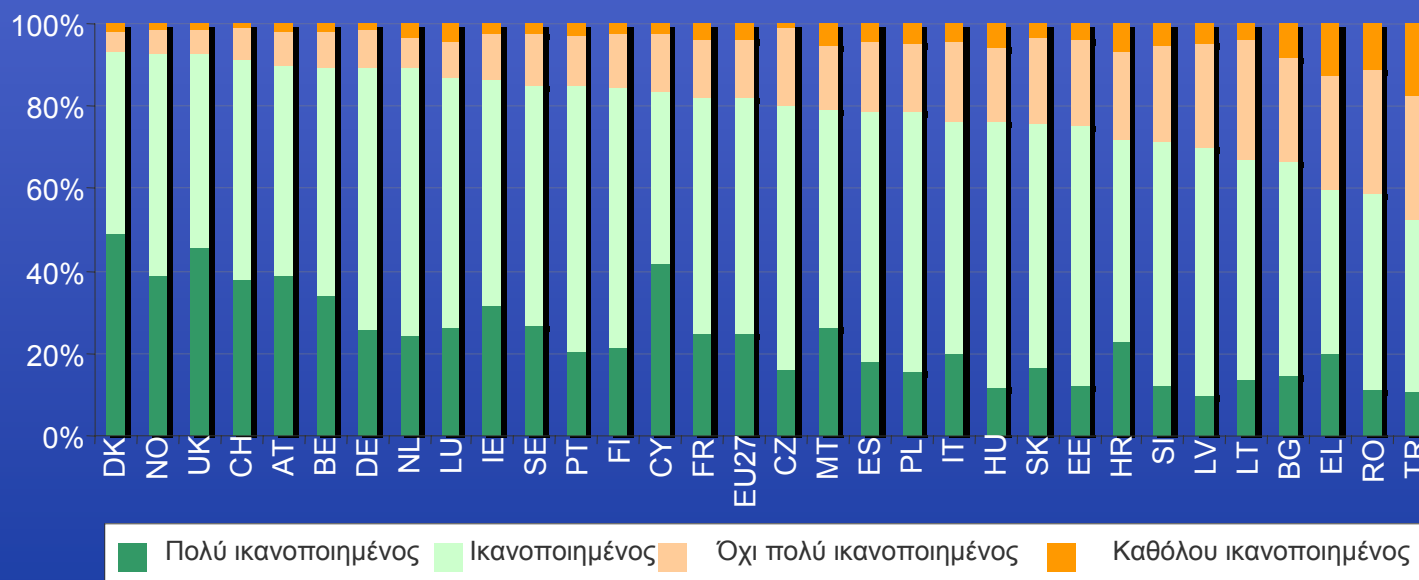

Εκφοβισμός/παρενόχληση στον εργασιακό χώρο

Η ικανοποίηση με τις συνθήκες εργασίας είναι παντού υψηλή, ωστόσο κάποιες χώρες είναι περισσότερο ικανοποιημένες από άλλες

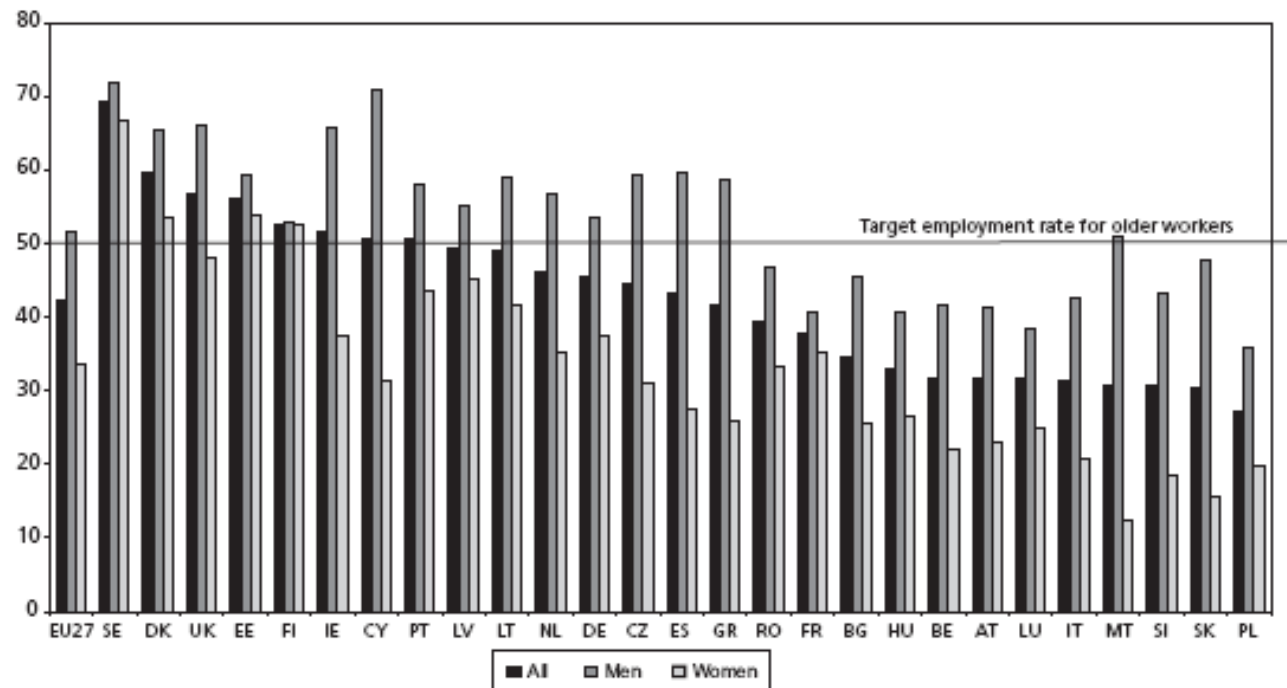
Προκλήσεις για ένα γηράσκον εργατικό δυναμικό

- Αυξημένο προσδόκιμο όριο ζωής – αλλά πρόκληση για τις κοινωνίες να το αντιμετωπίσουν.
- Η μεγάλη (μεγαλύτερη) παραμονή των εργαζομένων στο εργατικό δυναμικό (μέχρι την ηλικία συνταξιοδότησης) είναι πρόκληση για μερικές χώρες.
 - ▶ Διατήρηση της φυσικής κατάστασης των εργαζομένων, ώστε να μπορούν να συνεχίσουν να δουλεύουν
 - ▶ Πρόβλεψη δυνατοτήτων για σταδιακή συνταξιοδότηση
 - ▶ Βελτίωση της προσαρμοστικότητας των εργαζομένων και των επιχειρήσεων
 - ▶ Αύξηση των επενδύσεων σε ανθρώπινο κεφάλαιο και δεξιότητες για εργαζομένους κάθε ηλικίας

Ποσοστά απασχόλησης για άντρες και γυναίκες ηλικίας 55-64

Figure 2 Employment rates of older workers aged 55–64 years, by sex and country, 2005 (%)

Ορισμένα αξιοπρόσεκτα στοιχεία

- Οι ηλικιωμένοι εργαζόμενοι συνήθως εκτίθενται λιγότερο σε «σκληρές» σωματικές εργασιακές συνθήκες, ωστόσο οι σκληρές εργασιακές συνθήκες μπορεί να επηρεάσουν τη δυνατότητά τους να συνεχίσουν να δουλεύουν σε μεγαλύτερη ηλικία
- Στους ηλικιωμένους εργαζόμενους δίνονται λιγότερες δυνατότητες κατάρτισης και είναι λιγότερο απασχολούμενοι σε εργασιακό χώρο υψηλής αποδοτικότητας και συνήθως χρησιμοποιούν λιγότερο υπολογιστές (ωστόσο η ψαλίδα κλείνει)
- Ο συμβιβασμός εργασίας και μη επαγγελματικής ζωής είναι σημαντικός σε όλες τις ηλικίες, αλλά ίσως είναι ιδιαίτερα σημαντικός για ηλικιωμένους εργαζόμενους.

(Πηγή: Συνθήκες Εργασίας ενός Γηράσκοντος Εργατικού Δυναμικού, δευτεροβάθμια ανάλυση της ευρωπαϊκής έρευνας για τις συνθήκες εργασίας στην Ευρώπη)

Διαχείριση ηλικίας: λαμβάνοντας μέτρα

- για τη διατήρηση και βελτίωση της υγείας και εργασιακής ικανότητας των εργαζομένων καθώς γερνούν.
- για την ανάπτυξη των δεξιοτήτων και της απασχολησιμότητας των ηλικιωμένων εργαζόμενων.
- για την παροχή κατάλληλων εργασιακών συνθηκών αλλά και ευκαιριών απασχόλησης για ένα γηράσκον εργατικό δυναμικό.

Μερικά παραδείγματα ορθών πρακτικών:

Βάση δεδομένων γηράσκοντος εργατικού δυναμικού:

<http://www.eurofound.europa.eu/areas/populationandsociety/ageingworkforce.htm>

Μερικά παραδείγματα ορθών πρακτικών από την Ελλάδα

ΔΕΗ Α.Ε.:

- ▶ συνεχής κατάρτιση των εργαζομένων κάθε ηλικίας

Delta Holdings (πρώην Δασκαλόπουλος):

- ▶ Κατάρτιση, ανάπτυξη και ευέλικτες εργασιακές πρακτικές
- ▶ Επιχειρηματική νοοτροπία που εκτιμά τους ηλικιωμένους εργαζόμενους.
- ▶ Η αφοσίωση, συμμετοχή, μακροχρόνια υπηρεσία και δέσμευση που μια τέτοια νοοτροπία προσπαθεί να προάγει μπορεί να μεταλαμπαδευτεί μόνο μέσω των ηλικιωμένων εργαζομένων.
- ▶ Η εταιρεία συνεχίζει να επενδύει στην κατάρτιση όλων των εργαζομένων, ανεξαρτήτως ηλικίας, με στόχο την ανάπτυξη των ικανοτήτων και δεξιοτήτων τους και τη διατήρηση της αποδοτικότητας και παραγωγικότητας των ηλικιωμένων εργαζομένων.
- ▶ Το τμήμα ανθρωπίνων πόρων αναπτύσσει τα προγράμματα κατάρτισης, ωστόσο οι εργαζόμενοι συνεισφέρουν στον σχεδιασμό τους και η εμπειρία των ηλικιωμένων εργαζομένων, τους δίνει σημαντικό ρόλο σε αυτό.
- ▶ Η εταιρεία έχει δημιουργήσει εσωτερικό κέντρο κατάρτισης που συνδέει τις εταιρικές και υπηρεσιακές ανάγκες με την εξέλιξη των εργαζομένων.

Μερικά συμπεράσματα

- Οι Έλληνες τείνουν να εργάζονται σκληρά και με υπερωρίες και η εργασία φαίνεται να είναι περισσότερο ιεραρχικά οργανωμένη σε σχέση με άλλες χώρες της ΕΕ. Η ανεπίσημη απασχόληση (χωρίς σύμβαση) είναι περισσότερο συνήθης σε σχέση με άλλες χώρες.
- Η ένταση της εργασίας είναι ένα διογκούμενο πρόβλημα σε όλες τις χώρες, και στην Ελλάδα.
- Η κατάρτιση είναι μια πρόκληση για τη δια βίου μάθηση σε όλες τις χώρες και δεν είναι συνήθης για τους Έλληνες εργαζομένους.
- Η εργασία επηρεάζει την υγεία της πλειονότητας των Ελλήνων. Ωστόσο, τα ποσοστά απουσίας από την εργασία δεν είναι υψηλά.
- Υπάρχουν μερικά ενδιαφέροντα παραδείγματα εταιρειών στην Ελλάδα που κάνουν τη διαφορά, συμπεριλαμβάνοντας κατάρτιση για όλους τους εργαζομένους και προσαρμόζοντας την εργασία ώστε να επιτρέπουν σε όλους τους εργαζομένους να παραμένουν στο εργατικό δυναμικό.

Σας ευχαριστούμε

*περισσότερες πληροφορίες:
www.europa.eurofound.eu
gve@eurofound.europa.eu*